

Definitie van rollen en doorvertaling governance

1. Inleiding

De voorzieningen van de GDI heeft zich ontwikkelt van een fase waarin ontwikkeling centraal heeft gestaan naar een fase van implementatie en gebruik. De meeste voorzieningen zijn geïmplementeerd en worden steeds meer gebruikt in de primaire processen van medeoverheden en uitvoeringsorganisaties (afnemers). Het is van belang dat de sturing van de GDI-voorziening gericht is op het actueel houden van de GDI-voorziening. Daarmee wordt geborgd dat deze blijft aansluiten op het primair proces en de dienstverlening aan burgers en bedrijven door de verschillende afnemers. De sturing op de GDI-voorziening vraagt dus een beweging waarin de vraagkant wordt versterkt. Ten behoeve van deze sturing is het noodzakelijk om verschillende rollen te onderkennen. In dit document staan de rollen uitgewerkt.

De Digicommissaris¹ neemt een bijzondere rol in binnen dit geheel. Hij is aangesteld om te sturen op de realisatie en effectief gebruik van de GDI. Dit betekent dat de Digicommissaris:

- verantwoordelijk is voor het regisseren van de samenhang en integraliteit van de GDI;
- een aanjagende rol heeft om:
  - de totstandkoming van de digitale overheid te bevorderen;
  - het beheer van essentiële voorzieningen te borgen;
  - het gebruik van die voorzieningen te stimuleren.
- de samenhang tussen inhoud, sturing (waaronder de invulling van de beschreven rollen) en financiën regisseert;
- de taak heeft om onder zijn regie een visie tot stand te laten komen ten aanzien van de digitale dienstverlening. Daarnaast stelt hij een voorstel op gericht op structurele inbedding van de regiefunctie.

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor de uitwerking van de rollen:

- De beschrijving richt zich specifiek op voorzieningen (waaronder stelsels). Standaarden (zoals opgenomen in de standaardenlijst) en basisregistraties² zijn hier niet in opgenomen. Ook sturing op thema's zoals fraude of privacy valt hier buiten.
- De GDI, en dus ook de sturing erop, kent een dynamisch karakter. Afhankelijk van de fase waarin een voorziening zich bevindt zal de rolinvulling verschillen en door een andere partij worden uitgevoerd.

2. Uitwerking rollen

Coördinerend beleidsverantwoordelijke

De realisatie van de doelen van de digitale overheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van alle overheidsorganisaties. Het ministerie van BZK heeft een coördinerende beleidsverantwoordelijkheid voor de relatie tussen de overheid en burgers, het ministerie van EZ voor de relatie tussen overheid en bedrijfsleven. Zij stellen daartoe de kaders op in goede afstemming met de andere overheidsorganisaties.

---

¹ De Digicommissaris is aangesteld voor een periode van 4 jaar. In zijn taakomschrijving staat ook de opdracht om de structurele inbedding van de regiefunctie te onderzoeken en ter besluitvorming voor te leggen aan de Ministeriële Commissie Digitale Overheid in 2016.

² De rollen met betrekking tot de basisregistraties worden nader uitgewerkt op het moment inhoud, financiën en de sturing van de basisregistraties nader bezien wordt. Dit staat gepland voor najaar 2015.

Wat

De coördinerend beleidsverantwoordelijke:

- is eindverantwoordelijk voor de realisatie van beleidsdoelstellingen op het gebied van de digitale overheid voor burgers en bedrijven en stelt hiervoor de beleidskaders op, welke door alle overheidorganisaties (inclusief opdrachtgevers) gehanteerd worden.
Scenario A en B: De bewindspersonen van BZK en EZ dragen de politieke verantwoordelijkheid.
- is verantwoordelijk voor de beleidsuitgangspunten en de beleidsvorming inclusief de overall financiële consequenties.
- is in het geval van een stelsel ook eigenaar van dat stelsel.

Hoe

De coördinerend beleidsverantwoordelijke:

- draagt zorg voor de afstemming van beleidsvoornemens (ten aanzien van samenhangende ontwikkeling, implementatie en gebruik) en communicatie met relevante partijen binnen de governance van de Digicommissaris;
- zorgt voor de benodigde wetgeving en uitgangspunten voor de uitvoering;
- draagt zorg voor het afstemmen van beleidsaspecten met andere beleidsdomeinen en voor afstemming met overheidsorganisaties die voor hun beleidsuitvoering afhankelijk zijn van de GDI voorzieningen;
- stemt binnen de governance van de Digicommissaris onderwerpen af die in Europese en/of internationale gremia worden geagendeerd en de GDI raken;
- betreft de regieraad bij nieuwe ontwikkelingen. Indien een (nieuwe) voorziening moet worden ontwikkeld of gerealiseerd wordt de regieraad betrokken bij het zoeken naar een gereede partij die de rol van opdrachtgever gaat vervullen;
- *Scenario A: maakt afspraken met betrekking tot het opdrachtgeverschap (beleid/politiek/financiën) en bestendigt deze met de opdrachtgever van een voorziening en het betreffende vakdepartement.*

Wie

- BZK
- EZ

Inhoudelijke beleidsverantwoordelijke

De verantwoordelijkheid van de beleidsverantwoordelijke strekt zich uit tot de informatiehuishouding van een afgebakend terrein/sector, zoals de sector sociale zaken/werk en inkomen of veiligheid of onderwijs. Elk domein maakt, (soms bij wet voorgeschreven) namelijk gebruik van de GDI, voor de uitvoering van betreffende wet- en regelgeving. De informatiehuishouding van elke sector is noodzakelijkerwijs onlosmakelijk verbonden met de GDI.

Wat

De inhoudelijk beleidsverantwoordelijke:

- voert de ministeriële verantwoordelijkheid op zijn beleidsterrein uit en is daarin direct afhankelijk van de GDI-voorzieningen voor de uitvoering van wet- en regelgeving.
- zal met de opdrachtgever in gesprek moeten gaan over voorgenomen beleidsafwegingen, aanpassingen met betrekking tot de GDI-voorzieningen die de inhoudelijk beleidsverantwoordelijke kunnen raken bij de invulling van zijn uitvoering van wettelijke taken.

Hoe

- neemt deel aan de governance van de GDI in het Nationaal Beraad en is in beginsel vertegenwoordigd in de regieraden door de coördinerend beleidsverantwoordelijke, tenzij het gaat om een specifiek beleidsdomein zoals Fraude, Identiteit.
- is verantwoordelijk voor de sectorale afstemming ten aanzien van de digitale overheid en brengt daarmee beleid en uitvoering bij elkaar.

Wie

- Alle departementen voor de eigen domeinen
- Specifiek: V&J (Fraude en Cybersecurity), BZK (Identiteit)

Opdrachtgever

Elke voorziening heeft één opdrachtgever, zijnde een specifieke overheidsorganisatie. Voorkeur heeft het om de rol opdrachtgeverschap te beleggen bij een partij die in haar taakuitoefening veel baat heeft bij het gebruik van de voorziening.

Wat

De opdrachtgever:

- is verantwoordelijk en aanspreekbaar voor de beleidsontwikkeling en –uitvoering van een voorziening, het beleggen van en de sturing op de inrichting van het beheer en exploitatie, de doorontwikkeling en budget.
Scenario C: De bewindspersoon die verantwoordelijk is voor de invulling van het opdrachtgeverschap draagt de politieke verantwoordelijkheid voor de voorziening;
- vult het opdrachtgeverschap in binnen de kaders die door de (coördinerend of inhoudelijk) beleidsverantwoordelijke zijn opgesteld;
- stuurt, binnen de kaders van het Digiprogramma en het beschikbaar gestelde budget, op de functionaliteit, aansluiting, kwaliteit, tijdigheid, beschikbaarheid, de financiën en de gesignaleerde risico's van de voorziening, en rapporteert hierover aan de regieraad ten behoeve van de samenhang van de gehele GDI;
- is, waar dat relevant is, verantwoordelijk voor het functioneren van een publiek-private governance van een voorziening of stelsel.

Hoe

De opdrachtgever:

- richt hiertoe de benodigde (publieke of publiek-private) overleggen in zoals bijvoorbeeld een opdrachtgeversoverleg³ waarin in elk geval de afnemer(s) (vertegenwoordiger van het afnemersoverleg) en de beheerder plaatsnemen.
- stelt een periodieke voortgangs- en risicorapportage ten behoeve van de afnemers en de regieraad.
- doet bij doorontwikkeling en eventuele wensen voor nieuwe voorzieningen een voorstel aan de regieraad. Dit voorstel is opgesteld in lijn met de leidraad financiën. Dit houdt ondermeer in dat het voorstel financieel is onderbouwd met een overzicht waarin de financiële 'life cycle' van het voorstel is opgenomen.
- stelt een bestedingsplan op binnen het kader van de in het Digiprogramma opgenomen begroting die wordt opgesteld volgens de reguliere begrotingscyclus⁴. De opdrachtgever doet dit in afstemming met de bij de voorziening betrokken partijen zoals beheerder, afnemer(s) en coördinerend en/of inhoudelijk beleidsverantwoordelijke.
- hanteert de 'leidraad Financiën' indien er sprake is van (onvoorzien) meerwerk, welke is vastgesteld in de Ministerraad van 6 maart 2015. Kern van deze leidraad is dat (additionele) uitgaven alleen kunnen worden gedaan als ze zijn voorzien van dekking. De opdrachtgever moet in voorkomende gevallen een dekkingsvoorstel in afstemming met betrokken partijen ter besluitvorming voorleggen aan het Nationaal Beraad, vergezeld van een advies van de regieraad. Indien noodzakelijk besluit het Nationaal Beraad tot doorgeleiding naar de Ministeriële Commissie Digitale Overheid ten behoeve van besluitvorming door de Ministerraad tijdens het hoofdbesluitvormingsmoment;
- bij escalatie over het functioneren van de beheerder (bijvoorbeeld tav performance, kostprijsmodel, en het nakomen van contractafspraken), gaat de opdrachtgever in overleg met de eigenaar van de beheerder.

Wie

- Uitvoeringsorganisaties
- Medeoverheden

---

³ Op dit moment wordt de functie van een opdrachtgeversoverleg op verschillende manieren ingevuld, met bijvoorbeeld bestuurlijk overleggen, afnemersoverleggen of stuurgroepen.

⁴ Daarbij zal rekening worden gehouden met het de begrotings- en besluitvormingscyclus van de medeoverheden in de betreffende jaarvergaderingen.

- Coördinerend beleidsverantwoordelijkheden

Afnemer

De afnemer(s) is/zijn de organisatie(s) die gebruik maakt/maken van de GDI-voorziening ten behoeve van zijn primair proces en/of dienstverlening aan burgers en/of bedrijven.

Wat

De afnemer:

- is het gezicht van de voorziening en wordt het eerste aangesproken door burgers en bedrijven, die immers voor het gebruik van de diensten van de afnemer afhankelijk zijn van het goed functioneren van de GDI-voorzieningen.
- is verantwoordelijk voor het inzetten van een voorziening in zijn primair proces;
- is verantwoordelijk voor het vertalen van behoeftes ten aanzien van de voorziening in functionele eisen;
- is verantwoordelijk voor het borgen van de veiligheid en continuïteit van de eigen infrastructuur en de beschikbaarheid van koppelingen;
- is verantwoordelijk voor het nakomen van de afspraken met de opdrachtgever en signaleert afwijkingen hierop;

Hoe

De afnemer:

- draagt zorg voor inbreng in het overleg met de opdrachtgever en in de regieraden vanuit afnemers;

Wie

- Medeoverheden
- Uitvoeringsorganisaties
- Private partijen zoals bijvoorbeeld zorgverzekeraars en pensioenfondsen

Beheerder

De beheerder is verantwoordelijk voor het uitvoeren van beheer en exploitatie en doorontwikkeling van een voorziening.

Wat

De beheerder:

- werkt op basis van opdrachten binnen de gestelde kaders en de beschikbare middelen die worden verstrekt door de opdrachtgever van de voorziening;
- werkt daarbij binnen de kaders gesteld door zijn eigenaar;
- draagt zorg voor het bereiken en handhaven van een met de opdrachtgever vooraf afgesproken kwaliteitsniveau van de voorziening. De beheerder vertaalt dit in een beheer- en onderhoudsplan voor de 'life cycle' van de voorziening, inclusief de financiële doorvertaling daarvan;
- legt over het ontwikkeling, beheer en onderhoud verantwoording af aan de opdrachtgever;
- is belast met de opdrachtgeving aan, en dagelijkse aansturing van, eventuele onderaannemers/leveranciers;

Hoe

De beheerder:

- organiseert de inbreng van gebruikers (individuele eindgebruikers geen afnemers) ten aanzien van kwaliteit van de voorziening;
- kan voorstellen voor ontwikkeling van functionele en/of technische wijzigingen doen aan de opdrachtgever en brengt dit in in het opdrachtgeveroverleg;
- signaleert tijdig, gevraagd en ongevraagd, afwijkingen aan de opdrachtgever. Het gaat om afwijkingen ten opzichte van de kaders, de beschikbare middelen en risico's op het gebied van veiligheid en continuïteit;
- signaleert mogelijke risico's in de bedrijfsvoering richting de eigenaar en legt verantwoording af aan de eigenaar ten aanzien van de bedrijfsvoering;

- kan het technisch beheer bij een andere partij beleggen en zelf het functioneel beheer voeren.

Wie

- Beheerderorganisaties zoals Logius en Dictu
- Uitvoeringsorganisaties
- Medeoverheden

3. Doorvertaling nadere uitwerking governance

De governancestructuur van de GDI kent naast de Ministeriële Commissie Digitale Overheid op het politieke niveau en het Nationaal Beraad op bestuurlijke niveau, een aantal regieraden⁵ op strategisch niveau. Deze regieraden sturen op de samenhang in de continuïteit, doorontwikkeling, innovatie en implementatie/gebruik voor het betreffende cluster voorzieningen van de GDI. En doet dit vanuit een interbestuurlijke afweging. De regieraden zien daarbij toe op de juiste en interbestuurlijke uitoefening van rollen en taken door de betrokken partijen. De regieraden leggen waarnodig verbindingen met andere clusters. De regieraden worden voorgezeten en voorbereid door het Bureau van de Digicommissaris. In de regieraden zitten verder:

- de opdrachtgevers van de afzonderlijke voorzieningen
- een (vertegenwoordiging van) afnemers van de medeoverheden en uitvoeringsorganisaties
- beheerder(s) die stuurt op de samenhang van de beheeraspecten van het cluster
- de coördinerend beleidsverantwoordelijken
- indien aan de orde de inhoudelijke beleidsverantwoordelijken

Ambities ten aanzien van gebruik en implementatie van voorzieningen verschillen vaak per overheidsorganisatie. In de regieraden worden deze in samenhang met elkaar gebracht en hierover heldere afspraken gemaakt door het afstemmen van de verschillende aansluitkalenders. De deelnemers aan de regieraden maken en monitoren de gezamenlijke afspraken, helpen elkaar bij de realisatie hiervan en spreken elkaar zo nodig aan op ieders verantwoordelijkheid.

Naast de gremia die onderdeel uitmaken van de GDI governance waarin het met name gaat om de samenhang tussen voorzieningen, moet er uiteraard gestuurd worden op de individuele voorzieningen. Ook hierbij is het van belang dat de rollen zuiver worden ingevuld en de juiste partijen worden betrokken om goed te kunnen sturen en inbreng te kunnen leveren in de regieraden.

Zo zal een opdrachtgever om te kunnen sturen op de uitvoering van een voorziening, tenminste een overleg moeten inrichten waarin in elk geval de vertegenwoordig(ers) van de afnemer(s) en de beheerder plaatsnemen en indien gewenst ook de coördinerend beleidsverantwoordelijke (BZK of EZ). Indien er een inhoudelijk beleidsverantwoordelijke is ten aanzien een specifiek domein, bijvoorbeeld BZK als verantwoordelijke voor het domein Identiteit of V&J als verantwoordelijke voor Fraude, zal deze hier ook bij worden betrokken.

Indien een voorziening veel afnemers kent zal de opdrachtgever moeten zorg dragen voor voldoende inbreng vanuit de afnemers door het organiseren van bijvoorbeeld een afnemersoverleg waarin de afnemers van de voorziening hun functionele eisen en behoeftes kunnen inbrengen.

Ook voor de coördinerend beleidsverantwoordelijke als lid van de regieraad geldt dat zij de overige beleidsdepartementen en medeoverheden ten aanzien van beleid op de digitale overheid, zal moeten betrekken om de coördinerende rol goed in te kunnen vullen.

---

⁵ Taakopdracht regieraden is vastgesteld in het Nationaal Beraad van 10 februari 2015